

SZIGETHY-GYULA SÁNDOR (1872-1935)

Szigethy Gyula Sándor

Amikor az alig 28 esztendőes Szigethy-Gyula Sándor, a budapesti II. számú Sebészeti Klinika ifjú tanársegédje – teljesítve édesapja végakarátát – 1901 januárjában benyújtotta pályázatát Somogy Vármegye Kaposvári Közkórházának igazgatói posztjára, még nem sejthette, hogy majdani igazgatóságának ideje a magyar történelem egyik legviszontagságosabb időszakára fog esni, és Magyarországnak olyan súlyú problémákkal kell szembenéznie, mint 1000 éves történelme során talán sohasem. Azt sem tudhatta, hogy meghatározó egyénisége lesz a kórház történetének, aki rábízott és vállalt feladatát minden nehézség ellenére a legkiválóbban fogja teljesíteni.

A „boldog békeidőknek” az első világháború kataklizmája vetett véget, majd jött a tanácsköztársaság rövid, ám annál dicséletesebb epizódja. A trianoni békediktátum szétszakította a történelmi Magyarországot és olyan mélyreható sebeket okozott a magyar társadalmi lét minden aspektusában, melyeket a mai napig nem sikerült kihevernie az országnak. A rövid és biztató konszolidáció időszakát pedig a nagy gazdasági világválság megrázkódtatásai követték, ami szinte természetes módon sodorta Európát és hazánkat a radikalizálódás és a második világhégés felé.

Szigethy-Gyula Sándor **35 évig volt a kaposvári kórház igazgatója**, amely idő alatt Magyarországnak 21 kormányfője és még több kormánya volt, hiszen voltak olyanok is, akik több ízben töltötték be a kormányfői tiszteket (legtöbbször Wekerle Sándor, aki háromszor volt miniszterelnök ebben az időszakban). Jól jelzi ez a szám a magyar politikai viszonyok korabeli instabilitását, mely a kiegyensúlyozott és konstruktív építőmunka szempontjából rendkívül káros következményekkel járt országszerte.

A fent említett történeti és gazdasági folyamatok természetesen megjelentek Somogy vármegyében és Somogy Vármegye Kaposvári Közkórházában is. Ennek ellenére a kaposvári kórház az **1930-es évekre Magyarország egyik legkorszerűbb**, legmagasabb ellátási színvonalú **kórházává vált**, és kiemelkedő képességű szakembergárdát mondhatott magáénak. Köszönhető mindez Szigethy-Gyula Sándor rendkívüli munkabírásának, kimagasló vezetői képességeinek és önfeláldozó életének éppúgy, mint a lokális politika odaadó támogatásának. A kaposvári kórház 20. század eleji története kiváló példát nyújt arra, hogy a helyi politika, a kórházvezetés, valamint a helyi közösségek összefogásával kiemelkedő eredmények érhetőek el, és a lokális fejlesztési kérdések megoldását elsősorban nem az országos politikától kell várni.

Szigethy-Gyula Sándor¹ **1872. február 26-án született Kaposvárott**, az édesapja vezette kórház falai között, melynek néhány évtized múltán maga is igazgatója lett. A középiskolát a mai Táncsics Mihály Gimnáziumban végezte, itt érettségizett 1889-ben. Tanulmányait a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem orvosi fakultásán folytatta, ahol 1895 februárjában vehette át orvosi oklevelét. Már az előző évben gyakornokoskodott az egyetem I. számú Kórbonctani Intézetében, majd a II. számú Sebészeti Klinikára került. Annak érdekében, hogy minél nagyobb nemzetközi tapasztalatra szert téve tudását idehaza kamatoztathassa, ösztöndíjasként 1898-1899-ben bejárta Európa sebészeti klinikáit, jó hasznát véve – egyúttal tovább tökéletesítve – német, francia és angol nyelvtudásának is.

Az édesapa, Szigeti Gyula János iránti feltétlen tisztelet megnyilvánulásaként és végakarátának megfelelően, az Egészségügyi Bizottság javaslatára 1901. január 31-én Tallián Gyula főispán **a kaposvári kórház igazgató főorvosává** nevezte ki az ifjú Szigethyt. Noha a II. számú Sebészeti Klinikán már magántanári habilitáció lebegett szemei előtt az országos, sőt nemzetközi hírnév ígéretével, ő mindezt félretéve határozott úgy, hogy édesapja kérésének eleget téve átveszi a kaposvári kórház vezetését és gondját viseli igencsak népes családjának. **Családcentrikus-sága** édesapjával rokon vonás. Az ifjú kórházigazgató nem csupán édesanyjáról, de 11 testvéréről és 2 unokahúgáról is gondoskodott. A mai napig kiemelik a személyével foglalkozó kutatók, hogy a népes családról való gondoskodás volt a legfőbb oka annak, hogy Szigethy-Gyula Sándor sohasem nősült meg. Másrészt, megelőlegezve a Somogy Megyei Kaposi Mór Oktató Kórház mai mottóját: „*Tradíció és megújulás*” – az ifjú Szigethy arra tett ígéretet édesapjának, hogy az általa kitaposott úton járva folytatni fogja a kaposvári kórház fejlesztését. Ennek megfelelően igazgatósága 35 esztendejét a szüntelen **innováció jellemezte**, nem csupán az építési beruházások, de az eszközpark és a humán erőforrás-gazdálkodás területén is. Óriási szorgalommal, töretlen lelkesedéssel vetette bele magát a kórházi építőmunkába egy olyan korszakban, amelyet a magyar történelemben szinte sohasem tapasztalt mértékű politikai instabilitás jellemezett, és országszerte csupán kevesen bíztak abban, hogy az első világháború után lesz még magyar jövő.

Amikor Szigethy-Gyula Sándor 1901 februárjában átvette a kórházvezetést, egy már a kor színvonalán álló viszonylagos nagy kórházat kellett irányítania, aminek azonban megvoltak a maga korlátai.² Ekkoriban a kaposvári kórházban 2 osztályos orvos és 3 alorvos tevékenykedett csupán, kórrajzot az elmeosztály kivételével nem vezettek. Egyetlen mikroszkóp állt rendelkezésre, többnyire csekély kihasználtsággal. A sebészeten pedig a kizáródott sérv operációja számított a legko-

¹ Szabó Gyuláné – Takácsné Kamarell Alice: *A múlt falai hordozzák a jövő ígését – A kaposvári kórház 170 éves története, egykori épületei, tevékenysége, meghatározó egyéniségei.* (szerk.: Dr. Moizs Mariann) Kaposi Mór Megyei Kórházért Alapítvány. Kaposvár. 2016. 18-23.

² Frankl József – Tarján László: *A kaposvári kórház története – Szigeti Gyula Sándor.* In: Frankl József – Nemes Tihamér – Pálffy György (szerk.): *Somogy megye kaposvári kórházának jubileumi évkönyve 1846-1966.* Kaposvár. 1968. 16-22.

molyabb műtétnek. Szemműtéteket nem végeztek és a szembetegeket a belgyógyászaton kezelték. Az orvosi eszközök legnagyobb részben csontnyéllel voltak ellátva. Az új igazgató a vármegyei közgyűlés támogatásával csatornázási munkálatokkal, valamint kórházi **eszközfejlesztési programmal** kezdte: a műtéti eszközöket fémnyelűekre cserélték, új műtőasztal és műtőszekrény került beszerzésre. Már 1904 közepén felépült az új gondnoki épület, valamint a prospektúra épülete, mely egyúttal ravatalozó, boncterem és laboratórium is volt. Rendszeresítésre került a negyedik segédorvosi állás is kötelező inspekcióval és kórházi bentlakással. Bevezette a folyamatos kórrajz vezetést valamennyi betegellátó egység vonatkozásában. Általában véve jelentősen **fejldött a kórház ügykezelési rendszere** is.

Kórházigazgatóként az egyik első **általa kezdeményezett beruházás** az igazgatási épület felépíttetése volt 1904-ben, amelyhez a portás- és gondnoklakások, valamint a betegfelvételi iroda is tartozott.

A korszerű sebészeti pavilon 1908-ban készült el részleges közművesítéssel, víz, villany és központi fűtés egyaránt volt az épületben.

Két évvel később megvalósult az elmeosztály emeletréépítése, a fertőző osztály, a laboratórium, a röntgen, valamint a ravatalozó megépítése is.

A tüdőgondozó, mely a legjelentősebb népbetegségnek számító tüdővész megfékezését tűzte zászlajára, 1908 novemberében nyílt meg. A TBC pavilon 1911-ben épült fel és 1912-ben nyílt meg. Vezetője Csurgó Jenő főorvos volt.

A „boldog békeidők” viszonylagos gazdasági prosperitását az első világháború söpörte el. Az első világháború éve alatt a kaposvári kórház **háborús tartalékkórházként** működött. A mozgósításkor két orvosnak és öt egyéb kórházi alkalmazottnak is be kellett vonulnia. A sebészeti és tüdőosztály megtelt sebesültekkel, a nemibetegek száma rohamosan nőtt. A háború éve alatt Szigethy nem csupán a kaposvári kórházat vezette, de a kétezer ágyas sebészeti hadikórház működését is segítette, mely szükségépületekben és barakkokban került kialakításra.

Ami Szigethy fentebb említett töretlen lelkesedését és vasakarátát illeti, annak megértése az alábbiakban válik világossá. Amikor az ország 1920 nyarán még fel sem ocsúdott a trianoni traumából, Szigethy akkor nyújtotta be grandiózus, **15 éves kórházfejlesztési és korszerűsítési programját** a Népjóléti Minisztériumba, éves elosztású központi támogatást kérve annak megvalósításához. A következő években Magyarországon a legtöbbben még álmodni sem mertek fejlesztésekről és bővítésekről, míg Szigethy 1921-ben elkészíttette az új szülészeti osztály kiviteli terveit, a következő évben az új központi épület, konyha, mosoda, gyermekosztály tervdokumentációját. Az új szemészeti osztály, valamint a fertőző osztály bővítésének tervével 1923-ban állt elő. Mindeközben szüntelenül kérelmezte a kormányzattól a tervek megvalósításához szükséges központi támogatást, akár kül- és belföldi kölcsönfelvétel árán is.

Mindezen elképzelések azonban csupán az 1924-es népszövetségi kölcsön felvételét követően realizálódhattak. Ezen a ponton kapcsolódtak össze az országos politika eseményei és a lokális törekvések, lehetőségek. Amint az ország

likviditása stabilizálódni látszott, a vármegye is bátrabban támogathatta a kórházfejlesztés ügyét. A szemészeti és szülészeti pavilonok építése ennek megfelelően 1924-ben vármegyei támogatással kezdődött meg. Még ugyanebben az évben elkészültek az északi telek közművei, melynek előnyeit a TBC osztály betegei is élvezhették.

Az **1926-os év** történései jól megvilágítják azt a szeretet és megbecsülést, amellyel a város polgárai és vezetői a kórházigazgató iránt viseltettek. Február 1-én ugyanis elérkezett igazgatóságának 25. évfordulója és orvosszövetségi elnökségének 10. évfordulója, továbbá 55 éves évfordulója lett annak, hogy a Szigethy-Gyulák – apa és fia – Somogy Vármegye Kaposvári Közkórházának élén álltak. Ebből az alkalomból a következő napon vármegyei díszülést tartottak, melyre Szigethyt külön küldöttség invitálta. Tallián Gyula főispán ezen az ünnepi ülésen adta át a **„Szigethy Igazgatók Alapítvány”** alapító okiratát az ünneplőknek, amelynek célja az volt, hogy a kórházigazgatónak jelentősebb összeg álljon rendelkezésére műszer, felszerelés, könyv, folyóirat beszerzésére, kisebb építkezések megvalósítására és tanulmányutak finanszírozására. Az egész vármegye területéről annyi felajánlás érkezett az Alapítvány számára, hogy Lamping József építőmester szerint akár egy 40 ágyas betegellátó egységet is fel lehetett volna belőle építeni.

Mind a kórházvezetés, mind a vármegyei és központi politika irányítói egyetértettek abban, hogy a legfontosabb feladat **a szüléset létrehozása** volt. A szülészeti épület építése a rendkívüli költségek okán azonban csak 1928-ban kezdődhetett el, ám berendezésére már nem maradt pénz. Annak érdekében, hogy a kórház szakember gárdáját még tovább lehessen bővíteni és emelkedhessen az ellátás színvonala, Szigethy-Gyula Sándor lemondott szülész főorvosi állásáról és a posztra pályázat kiírását szorgalmazta. Ennek folytán került a kaposvári szüléset élére a kalandos életű kiváló szakember, Vetter Ambrus főorvos. Vetter 1927 és 1948 között vezette az osztályt, és a szüléset mellett onkológussá képezte magát.

Külföldi kölcsönből 1928-ban megkezdődhetett a központi konyha, a mosoda, valamint a gyermekosztály építése. Ezek a beruházások - a nagy gazdasági világválság következtében egyre gyorsuló ütemű infláció és áremelkedések miatt - csupán évek múlva készültek el: a konyha 1932-ben, a mosoda és az új kazánház 1933-ban, az új 40 ágyas gyermekosztály 1934-ben került átadásra.

A nagy gazdasági világválság kezdetén, 1929-ben a kórház működő ágyainak száma elérte az 500-at. Az ellátott betegek száma 5445 fő volt. A mortalitás 6% alatt maradt, az ágykihasználtság pedig 80% feletti volt.³

Bár a pénzügyi problémák az **1930-as évek elején** is – csakúgy, mint 10 évvel korábban – rendkívüli mértékben megnehezítették és akadályozták a kórházi fejlesztéseket és az igazgató munkáját, Szigethy-Gyula Sándor **folytatta a kórház-építés soha véget nem érő programját.**

³ Dr. Bodosi Mihály et al. (szerk.): *Somogy megye kaposvári kórházának jubileumi évkönyve (1846-1996)*. Kaposi Mór Megyei Kórházért Alapítvány. Kaposvár. 1996. 15-17.

A fejlődést a humánerőforrás bővülése terén is nyomon lehetett követni: 1904-ben a betegellátást összesen 7 fős orvosgárda, 37 fős ápolószemélyzet és 24 fős gazdasági személyzet segítette. Harminc év elteltével, 1934-ben összesen 17 fős orvosgárda (+27 fős gyakorló orvosi keret), 62 fős egyházi és világi ápolószemélyzet, valamint 53 fős gazdasági személyzet állt rendelkezésre.

Tíz évvel a tervek elkészülte után, teljes felszereltségében kerülhetett átadásra az új szülészeti osztály, 1931. október 26-án. A 80 ágyas szervezeti egység akkoriban Magyarország egyik legkorszerűbb és legszebb szülészete volt.

Szigethy azonban nem elégedett meg a több mint 30 esztendő alatt elért eredményekkel. Megtervezte az új belgyógyászati, bőr- és nemibeteg osztályokat, valamint elindította a II. TBC pavilon és az infektológiai osztály tervezési folyamatait is 1935-ben.

Szigethy-Gyula Sándor az országos, nemzetközi hírnév és egyetemi katedra helyett választotta a kaposvári kórház vezetését, ám **a tudomány és innováció** ügyét egész életében fontosnak tartotta. Már 1904 szeptemberében született vármegyei közgyűlési határozat annak érdekében, hogy a következő évek költségvetésébe legyen beépítve egy olyan keretösszeg, amely a kórházi orvosok tudományos konferenciákon való részvételét lehetővé teszi.

Jelentős innovációnak számított, hogy a kaposvári kórházban – mintegy 10 évvel a röntgensugárzás felfedezése után – már 1907-ben röntgenkészülék működött. Az igazgató közbenjárására Kaposvárott 1910 decemberében sikerrel alkalmazták az Ehrlich-Hata 606 számú kísérleti gyógyszert, vagyis a Salvarsant a venereás betegek kezelésében.

A kórház falai között az igazgató támogatása folytán **pezsgő szellemi élet** folyt. A kórházi orvosok havi szinten tartottak szakmai összejöveteleket, kórbonctani alapú esetismertetések és megbeszélések. Ezen túlmenően a kórház orvosai rendszeresen tartottak tudományos ismeretterjesztő előadásokat, például a tüdővész elleni védekezésről vagy az alkoholizmus ártalmairól Kaposvárott és megyeszerte. Ezeket az előadásokat részben a Szabad Líceumban, részben munkáselőadásokon, szülői értekezleteken és tanítói gyűléseken tartották.

Az igazgató a betegek szellemi épülését is szem előtt tartva kórházi könyvtárat hozott létre. Nagyfokú szociális érzékenységét jelzi, hogy a kórházból munkaképtelenül távozó betegek anyagi támogatását is megszervezte.

Szigethy-Gyula Sándor utolsó terveinek megvalósulását azonban már nem érthette meg. **1935. december 22-én**, 63 éves korában elhunyt. Halálát tüdőgyulladás okozta, és vele pótolhatatlan veszteség érte nem csupán a kaposvári és somogyi embereket, de a magyar sebészetet is.

Utódja a kórházigazgatói székben Rutich Jenő, kiváló, Pécsről jött belgyógyász lett, akire egy 612 ágyas, magas színvonalú szakorvosi ellátáson nyugvó, korszerű pavilon-rendszerű nagykórházat hagyott.

Szigethy **külön érdeme** volt, hogy a kaposvári kórházban a betegellátás áldozatos napi munkáján túl élénk szellemi és tudományos élet is kibontakozott, és az

innováció, a folyamatos megújulás a mindennapok részévé vált. Szigethy-Gyula Sándor életútja fényes példája annak, hogy a tehetség, szorgalom, kitartás, akarat és az altruista szellemiségű, másokért való élet csodákat képes létrehozni még a legnagyobb nehézségek közepette is.

Szigethy-Gyula Sándor a szolgálati lakás udvarán